

Het kelderraam

Onderhoud en praktische oplossingen

stadswinkel
.brussels

advies over duurzaam wonen

Het kelderraam

Het kelderraam of venster van de kelderkeuken, getuige van vervlogen tijden toen kelders nog keukens waren, is een zeer typisch gevelelement van het herenhuis van het einde van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw.

Een traliewerk in siersmeedwerk beschermt het venster en versterkt nog het effect van de gevelvoeting in steen.

Het venster en het traliewerk van de kelderkeuken, volwaardige architecturale elementen, worden al te vaak opgeofferd aan louter praktische overwegingen.

Een beetje geschiedenis...

De kelderkeuken heeft te maken met een verticale organisatie van de burgerwoning in de 19^e eeuw, waar het gelijkvloers traditioneel werd voorbehouden aan de ontvangstkamers terwijl de dienkamers – keuken, washok – zich bevonden in het gedeeltelijk onder de grond gelegen souterrain.

Deze inrichting bracht een verwijdering van de kelderkeuken en van de eetkamer op de gelijkvloerse verdieping met zich mee. In sommige gevallen vergemakkelijkte een keukenliftsysteem de dienst.

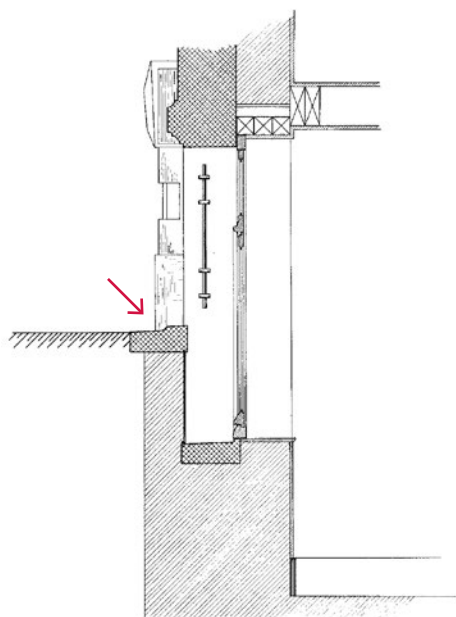
De vensters die licht geven aan de kelderkeukens lopen gewoonlijk voort onder het trottoirniveau in een ruimte in de gevelmuur. Op die manier kan het licht schuin binnenvallen en vervolgens weerkaatst worden op wit geschilderde muren of faiencetegels.

Op het einde van de 19^e eeuw wordt het souterrain, door het steeds hoger optrekken van de gelijkvloerse verdiepingen, dat men vanaf dan verkrijgt door middel van een trapdeel met een tiental

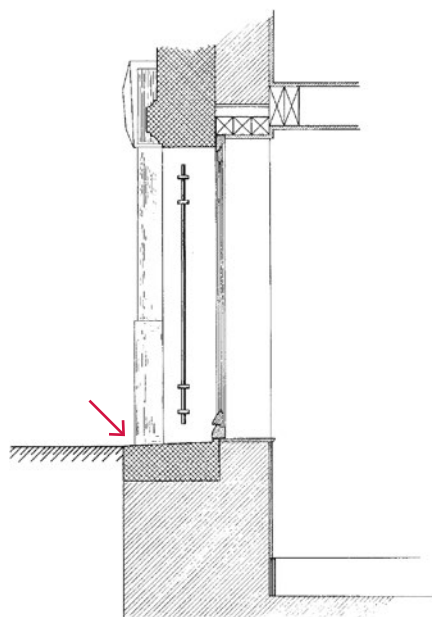
treden vanaf de inkomhal, terug hoger. Dikwijls bevindt het venster van de kelderkeuken zich niet meer onder het trottoirniveau. Het traliewerk is dan voorzien van een slot en vertoont één of twee draaivleugels.

In de periode tussen de twee oorlogen kent het huispersoneel een crisis en wordt de woning gerationaliseerd. De keukens verhuizen daarom naar een verdieping hoger en de souterrains worden opnieuw gewone opbergkelders.

De twee systemen van keldervensters: doorsnedetekeningen.

- 1 Het vensterraam komt onder het trottoirniveau.

- 2 Het vensterraam begint op het trottoirniveau.

Vensters afgesloten door glazen stenen.

Een gevelement bedreigd door het verlies van zijn functie...

De oude kelderkeukenen zijn meestal niet bewoonbaar door een gebrek aan voldoende natuurlijke verlichting. De gevel wordt dan bedreigd met ongepaste veranderingen...

Het hoge venster van de kelderkeuken en het daarbijhorende traliewerk worden soms weggelaten om plaats te maken voor een garage waarvan de deur vaak de onderkant van de gevel ontsiert.

Voor de vensters die onder het trottoirniveau doorlopen, en om de opeenhoping van oud papier en vuil te vermijden die het kelderraam omvormen tot een « vergeetput », laten sommige eigenaars de venstertralie en het raam weg en sluiten de opening door middel van glazen stenen die de gevel ontsieren. Deze « oplossing » is ook technisch nefast, want de verlichting van het souterrain gaat goeddeels verloren en verhindert een goede verluchting.

We herinneren eraan dat voor elke tussenkomst die het uitzicht van de gevel wijzigt een aanvraag van stedenbouwkundige vergunning moet ingediend worden.

Weg met de « vergeetput » zonder het geveluitzicht te wijzigen

Verschillende ingenieuze systemen, die gemakkelijk te installeren zijn en weinig kosten, zorgen ervoor dat het binnendringen van vuil sterk verminderd wordt door het traliewerk in siersmeedwerk te behouden.

Het eenvoudigste, dat reeds in de 19^e eeuw werd toegepast, is achter het traliewerk een fijnmazig en donkerkleurig rasterwerk aan te brengen dat naar onder afloopt om aldus de opening tussen trottoir en staven te dichten.

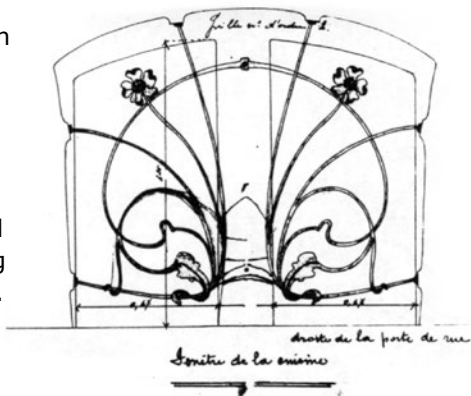
Kelderraam beschermd door een rooster.

Ook kan dik glas schuin worden aangebracht door op de trottoirrand te steunen.

Door het bestaande vensterraam te vervangen door een kleiner raam dat steunt op een dorpel op trottoirniveau, kan definitief een einde gemaakt worden aan de « vergeetput », met behoud van het smeedijzeren traliewerk, een goede verluchting en een correcte verlichting van de kelders. Deze oplossing kan worden toegepast als het traliewerk niet lager komt dan het trottoirniveau.

Traliewerk in smeedijzer

Het traliewerk bestaat meestal uit staven met een cirkelvormige of vierkante doorsnede, ineengedraaid en versierd met ingezette ornamentale motieven. In tegenstelling tot de balkons die dikwijls uit gietijzeren panelen bestaan, wordt het traliewerk van de kelderkeuken altijd in ijzer vervaardigd, in overeenstemming met zijn beveiligende rol tegen inbraken. De opleving van de ambachtelijke siersmeedkunst aan het einde van de 19e eeuw verklaart de grote verscheidenheid van motieven die het traliewerk van de kelderkeuken versieren.

Ernest Blérot, eigen huis van de architect, vernield. Vilain XIII-straat 1, Elsene, verz. AAM.

Onderhoud, reconstructie?

Mooi detail van siersmeedwerk.

Het onderhoud van smeedijzeren traliewerk stelt geen bijzondere problemen: afbeitsen en opnieuw verven zijn een doeltreffende bescherming tegen roest. Zoals de andere elementen in siersmeedwerk van de gevel, wordt de venstertralie van de kelder van de 19^e eeuw in het zwart geschilderd. Een andere kleurenkeuze vindt men bij sommige Jugendstilhuizen. De enige manier om de oorspronkelijke kleur terug te vinden is een onderzoek van de oude verflagen.

Als het traliewerk van uw kelderraam ongelukkiglijk werd weggenomen in het verleden, is nog niet alles verloren: een siersmid die vertrouwd is met traditionele technieken kan inspiratie opdoen bij oude modellen en een reconstructie voorstellen die uw gevel opnieuw de charmes geeft die bepalend zijn voor de persoonlijkheid van uw woning.

Sommige onderhouds- en herstellingswerken komen in aanmerking voor financiële steunmaatregelen (subsidie voor beschermd erfgoed, subsidie voor klein erfgoed, premies voor huisvesting).

Op zoek naar een vakman?

Het Register van de beroepen kan u bij het zoeken naar ambachtslui helpen: www.patrimoine-metiers.be.

Nuttige lectuur:

- *Hout en metaal in de Brusselse huisgevel*, Koning Boudewijnstichting (reeks « Kunst in de Straat »), Brussel, 1997.
- *Onderhoudsboekje. Metaal*, Koning Boudewijnstichting en Brussels Hoofdstedelijk Gewest (reeks « Kunst in de Straat »), Brussel, 1997.

Voor meer info... neem contact op met de Stadswinkel

Gratis infoloket

Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1 te 1000 Brussel
Van dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 17 u
Zaterdag van 14 u tot 17 u

Infolijn 02/219 40 60

Van dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 16 u

Uw vragen per e-mail

info@curbain.be

www.curbain.be

Publicaties

Facebook

Register van de
beroepen van het
patrimonium

Redactie: Jérôme Bertrand

Fotoverantwoording: Stadswinkel - Jérôme BERTRAND, tenzij anders vermeld.

Foto voorpagina: maison Kwachet, Gustave Strauven. Van Campenhoutstraat 51, Brussel.

Met de steun van de Directie
Monumenten en Landschappen

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

stadswinkel
.brussels

advies over duurzaam wonen